

نقش روش های فرزند پروری در دوراندیشی انگیزه پیشرفت تحصیلی و خوداثربخشی دانش آموزان متوسطه زابل

مژگان مومن کیخا

دانش آموخته کارشناسی، رشته علوم تربیتی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان

چکیده

تحولات سریع عصر کنونی ما، نیازمند حل مسائل و مشکلات به گونه ای خلاق است. هرچند علم، توسعه و پیشرفت نیاز اولیه بشر امروزی است، ولی باید دانست که علم به خودی خود، ضامن حل بسیاری از مسائل و مشکلات آینده ای که ما با آن ها مواجه خواهیم شد نیست، تنها نیروی فوق العاده و قدرتمند خلاقیت است که می تواند مسائل و مشکلات را به طرز خارق العاده ای از سر راه بشر بردارد. آیا روشهای فرزندپروری والدین می تواند تاثیری بر دوراندیشی انگیزه پیشرفت تحصیلی و خوداثربخشی فرزندان داشته باشد؟ بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین روش های فرزندپروری والدین با انگیزه پیشرفت تحصیلی و خوداثربخشی دانش آموزان متوسطه زابل انجام گرفت. در این تحقیق که دارای دو بخش نظری و تجربی است، در بخش نظری از روش اسنادی و کتابخانه ای و در بخش تجربی از روش پیمایش استفاده شده است. میانگین نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان پرورش یافته با روش فرزند پروری برابر با ۹۲,۰۴ و برای خوداثربخشی برابر با ۸۱,۰۹ می باشد که نشان می دهد دانش آموزان در خانواده هایی با روش فرزند پروری منطقی دارای انگیزه پیشرفت بالاتری نسبت به دانش آموزان در خانواده های استبدادی بوده اند.

کلیدواژه: روش های فرزند پروری، دوراندیشی انگیزه، پیشرفت تحصیلی، خوداثربخشی،

۱-مقدمه

محیط خانواده اولین و با دوام ترین عاملی است که در رشد شخصیت افراد تاثیر می گذارد. نفوذ والدین در بچه ها تنها محدود به جنبه های ارثی نیست، در آشنایی کودک به زندگی جمعی و فرهنگی جامعه نیز خانواده نقش موثری را اجرا می کند. موقعیت اجتماعی خانواده، وضع اقتصادی آن، افکار، عقاید، آداب و رسوم، ایده ها و آرزوهای والدین سطح تربیت آنها در طرز رفتار کودکان نفوذ فراوان دارد، البته خانواده ها در زمینه اقتصادی، اجتماعی، تربیتی، هنر با هم فرق دارند. عاداتی که کودک در خانواده کسب می کند ممکن است صحیح و عقلانی باشد و گاهی ممکن است این عادات مانع رشد طبیعی بچه شود. خانواده در تمایلات بچه ها افکار و عقاید آنها و طرز برخورد ایشان با دیگران نفوذ می نماید. (شریعتمداری، ۱۳۷۱). خانواده یکی از مهمترین و اساسی ترین سازمان هایی است که به رشد فرزند یاری می دهد در خانواده است که فرزند نخستین چشم انداز راز جهان پیرامون خود به دست می آورد و احساس وجود می کند یعنی می آموزد، معاشرت کند همکاری کند محبت و احترام روا دارد تا رفتارش مورد قبول واقع شود و در انجام خواسته هایش توفیق یابد همچنین در خانواده است که به آداب و رسوم ملی، مراسم دینی و وظایف فردی و حدود اختیارات و مسولیت هایی می برد (پارسا، ۱۳۶۷)

در مواقعی که خانواده بتواند با روابط آموزشی صحیح، فرزند را به سمت خود جذب کند، تاثیر نیروهای دیگر حتی در صورتی که مخالف با فرهنگ رایج خانواده باشند، به حداقل خواهد رسید، و در صورت موافقت نیز تشدید خواهد شد. در صورتیکه خانواده با روابط نا صحیح خود نقش دافعه را نسبت به فرزند داشته باشد، طبیعتا، منابع دیگر که رابطه ای بهتر و آموزشی تر از خانواده ایجاد کنند، می توانند بر روی چگونگی شخصیت روانی، اجتماعی و فرهنگی فرزندان اثر بسزایی داشته باشند. از منظری دیگر، در صورتیکه رابطه خانواده، رابطه ای بر اساس دموکراسی و آزادی باشد، اولاً، فرزند بیشتر به سمت خانواده تمایل نشان خواهد داد، ثانياً، جنبه اجتماعی شدن او بیشتر تقویت شده و وی نقش فعالتری را در جامعه ایفا می کند. در غیر اینصورت غالباً دیده شده که فرد منزوی بوده و با محیط اطراف خود منفعلانه برخورد خواهد کرد. وجود شخصیت سالم روانی و فرهنگی فرزندان در گروه یک نکته اساسی است که در اکثر خانواده های مورد مطالعه این پژوهش کیفی (لاپلانتین، ۲۰۰۰) که در سلامت روان بسر می برند، مشترک به نظر می رسد، و این نکته، مسئله حضور والدین در جمع خانواده بود. به عبارت دیگر، مدت زمانی است (لوفور، ۱۹۸۹) که والدین در خانه می باشند، و یا شکل فضایی (بورديو، ۱۹۸۹) که در خانه حاکم است. البته، وجود زمان و یا فضا به تنهایی کافی نبوده، بلکه در این مدت زمان حضور فیزیکی، داشتن رابطه آموزشی (هس و ویاند، ۱۹۹۴) و مسئله وجود ارتباطات کلامی (بودیشون، ۱۹۸۲)، یعنی گفتگو در بین اعضاء خانواده لازم و مطرح است.

---

۱. Lopatrin, 2000

۲. Moment

۳. Lefebvre, 1989

۴. Champ

۵. Bourdieu, 1989

۶. has v yand, 1994

۷. Budyon, 1982

باندورا^۸ (۱۹۹۷) مطرح می کند که خود کارآمدی، توان سازنده ای است که بدان وسیله، مهارت‌های شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری انسان برای تحقق اهداف مختلف، به گونه ای اثربخش ساماندهی می شود. به نظر وی داشتن دانش، مهارت‌ها و دستاوردهای قبلی افراد پیش بینی کننده های مناسبی برای عملکرد آینده افراد نیستند، بلکه باور انسان در باره تواناییهای خود در انجام آنها بر چگونگی عملکرد خویش مؤثر است. بین داشتن مهارت‌های مختلف با توان ترکیب آنها به روش‌های مناسب برای انجام وظایف در شرایط گوناگون، تفاوت آشکار وجود دارد. "افراد کاملاً می دانند که باید چه وظایفی را انجام دهند و مهارت‌های لازم برای انجام وظایف دارند، اما اغلب در اجرای مناسب مهارت‌ها موفق نیستند" (باندورا ۱۹۹۷ ص ۷۵).

یکی از هدف‌های روان شناسی به عنوان یک علم، تبیین رفتار است. از این رو هر موضوعی که در این مورد به ما کمک کند باید مورد توجه قرار گیرد. تبیین رفتار یعنی اینکه چرا رفتار اتفاق می افتد. روانشناسی انگیزش بخشی از پاسخ به این چرا را ارائه می دهد. چرا یک موش به جستجوی غذا می پردازد؟ چرا یک دانشجوی دانشجو دانشکده سخت تلاش می کند تا مهندس شود؟ در حالی که آن دیگری یا کمتر کار می کند یا کاری انجام نمی دهد؟ جواب سؤال اول این است که موش گرسنه است، لکن پاسخ سؤال دوم چندان روشن نیست زیرا انگیزش هر دانشجو به عوامل متعدد بستگی دارد. (شکرکن، ۱۳۷۳)

هدف روانشناسی انگیزش، یافتن علل رفتارهای ساده و پیچیده است. در حقیقت علم انگیزش در جستجوی علت همه رفتارها است و در نتیجه روانشناسی را در تبیین رفتار یاری می دهد.

در طول قرن‌ها عده زیادی از متفکران اجتماعی و فلاسفه پیرامون طبیعت انسان به بحث پرداخته اند و در این بین مطالب نظری خاصی پیرامون انگیزش بیان داشته اند. مثلاً در قرن یازدهم توماس هابز فیلسوف انگلیسی معتقد بود که انسان ذاتاً "خودخواه، مخرب و سفاک است و نتیجه گرفت انسانها برای جلوگیری از هرج و مرج باید خود تسلیم قدرت سلطان خودکامه بنمایند.

بعد از هابز، جان لاک انگلیسی که از طرفداران حکومت پارلمانی بود ادعا کرد که انسان ذاتاً "صلح جو، پاک طینت و سرشار از حس همکاری است (به نقل از غفوری، ۱۳۷۶)

آیا بین شیوه‌های فرزند پروری (مقتدرانه، سهل گیرانه، مستبدانه) با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان زابل رابطه ای وجود دارد ؟

۲- روش تحقیق

در این تحقیق به بررسی مقایسه انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دارای والدین باسبک های فرزند پروری متفاوت پرداختیم و از روش علی مقایسه ای (پس رویدادی) استفاده شد

۲-۱ جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ۶۰۰ دانش آموزان زابل می باشد. که از طریق فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه استفاده شده است.

۲-۲ نمونه آماری و روش نمونه گیری

نمونه آماری شامل ۳۶۱ نفر دانش آموز می باشد که به طور تصادفی ساده از میان دانش آموزان زابل انتخاب شده اند. روش تصادفی ساده روشی از نمونه گیری است که در آن تمام اعضای جامعه شانس مساوی برای انتخاب شدن را دارند

۲-۳ معرفی ابزار های جمع آوری اطلاعات

ابزار جمع آوری اطلاعات در تحقیق حاضر عبارتند از : پرسشنامه های روش های فرزند پروری، خوداثربخشی، پرسش نامه ی خوداثربخشی:

^۸. Pandora

برای سنجش این متغیر از پرسش نامه ی خودکار آمدی شرر و همکاران (GSE) (۱۹۸۲) استفاده شده است. آزمون خوداثربخشی توسط شرر و همکاران با هدف تهیه ی ابزاری تحقیقات بعدی و مشخص کردن سطوح متفاوت خوداثربخشی عمومی افراد جامعه ساخته شده است.

پایایی این پرسش نامه در تحقیق انجام شده توسط مقیمی فام (۱۳۷۹، ۱۴۱). $a=82\%$ گزارش شده است و آلفای به دست آمده رضایت بخش می باشد. در تحقیق براتی (۱۳۷۵) ضریب پایایی این آزمون از طریق روش اسپیرمن - براون با طول برابر ۰/۷۶ و با طول نابرابر ۰/۷۶ و از روش دو نیمه کردن گاتمن برابر ۰/۷۶ به دست آمد. طباطبائی (۱۳۷۶) ضریب پایایی این آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۰ اعلام کرد. میزان پایایی این آزمون در تحقیق حاضر نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ $a=0/74$ برآورده شده است. برای سنجش روایی سازه ای مقیاس خود کار آمدی، امتیاز به دست آمده توسط آنها اندازه های چندین ویژگی شخصیتی همبسته شده است. این اندازه های شخصیتی در برگیرنده مقیاس کنترل درونی - بیرونی را خرده مقیاس کنترل شخصی مقیاس L.E (گورین، لائو و نتین) مقیاس درجه تمایل اجتماعی (مارل - کراون). مقیاس شایستگی بین فردی (روزنبرگ) می باشد. (براتی ۱۳۷۵) همبستگی های دوراندیشی شده بین دو خرده مقیاسی خود کار آمدی عمومی و اجتماعی با اندازه های خصوصیات شخصیتی متوسط بود و در جهت تأیید اعتبار سازه آزمون تهیه شده است. در تحقیق طباطبائی (۱۳۷۶) به منظور ارزیابی روایی سازه ای این آزمون نتایج حاصل از این وسیله مطابق روش مورد استفاده توسط گیبسون و دمپو و ولفوک و هوی با استفاده از روش تحلیل عاملی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و به این نتیجه رسید که فرم فارسی این وسیله با فرم انگلیسی و اصلی آن از لحاظ سازه کاملاً همخوانی دارد و از روایی سازه ای خوبی برخوردار است.

شیوه ی نمره گذاری پرسش نامه ی خود کارآمدی به این صورت است که به هر ماده از ۱ تا ۵ امتیاز تعلق می گیرد. ماده های شماره (۱۵، ۱۳، ۹، ۸، ۳، ۱) از چپ به راست امتیازشان افزایش می یابد بقیه ماده ها به صورت معکوس و یعنی از راست به چپ امتیازشان افزایش می یابد.

پرسشنامه شیوه های فرزندپروری

پرسشنامه ۳۰ سوالی شیوه های فرزند پروری (بامریند) که فرم اولیه این پرسشنامه دارای ۳۰ گوپه است که توسط دیانا بامریند (۱۹۷۳) طراحی و ساخته شد. این پرسشنامه توسط حسین پور (۱۳۸۱)، ترجمه شده است. این پرسشنامه شیوه های فرزند پروری والدین را در سه عامل اندازه گیری می کند. این پرسشنامه دارای ۳۰ سوال است که ۱۰ سوال آن به شیوه آزادگذاری مطلق، ۱۰ سوال به شیوه آمرانه و ۱۰ سوال دیگر به شیوه اقتدار منطقی والدین به امر پرورش فرزند مربوط می شود.

در این پرسشنامه، مادران و پدران آزمودنیها با مطالعه هر سوال نظر خود را با علامت x و بر حسب یک مقیاس پنج درجه ای (لیکرت) مشخص می کنند. این مقیاس از صفر تا ۴ نمره گذاری می شود و با جمع نمرات، ۳ نمره مجزا در مورد آزادگذاری مطلق، آمرانه و اقتدار منطقی برای هر آزمودنی، به دست می آید. این مقیاس ها با تاکید بر شماره سوالات، به شرح زیر می باشد (مهرفروز، ۱۳۷۸): این پرسشنامه قبلاً توسط اسفندیاری (۱۳۷۴) و بینم (۱۳۷۹) مورد استفاده قرار گرفته است. اسفندیاری، اعتبار بازآزمایی این پرسشنامه را برای سهل گیرانه ۰/۶۹، برای آمرانه ۰/۷۷ و برای اقتدار منطقی ۰/۷۳ گزارش کرده است. در پژوهش تنکابنی و بندچی (۱۳۷۹) نشان داده شد که اعتبار پرسشنامه ۰/۷۲ است و بنابراین، پرسشنامه از روایی پژوهشی لازم برخوردار است.

۳- نتایج

در این فصل محقق برای پاسخگویی به مسئله مطرح شده تصمیم گیری در مورد تأیید یا رد فرضیه از روش آماری مناسب استفاده کرده است. این روش ها برای توصیف و تحلیل استنباطی اطلاعات بدست آمده نیز به کار گرفته اند. این فصل در دو بخش ارائه می شود، بخش اول شامل آمار توصیفی و شاخص های توصیفی مربوط به گروه نمونه پژوهشی است و بخش دوم شامل پاسخ بر فرضیات

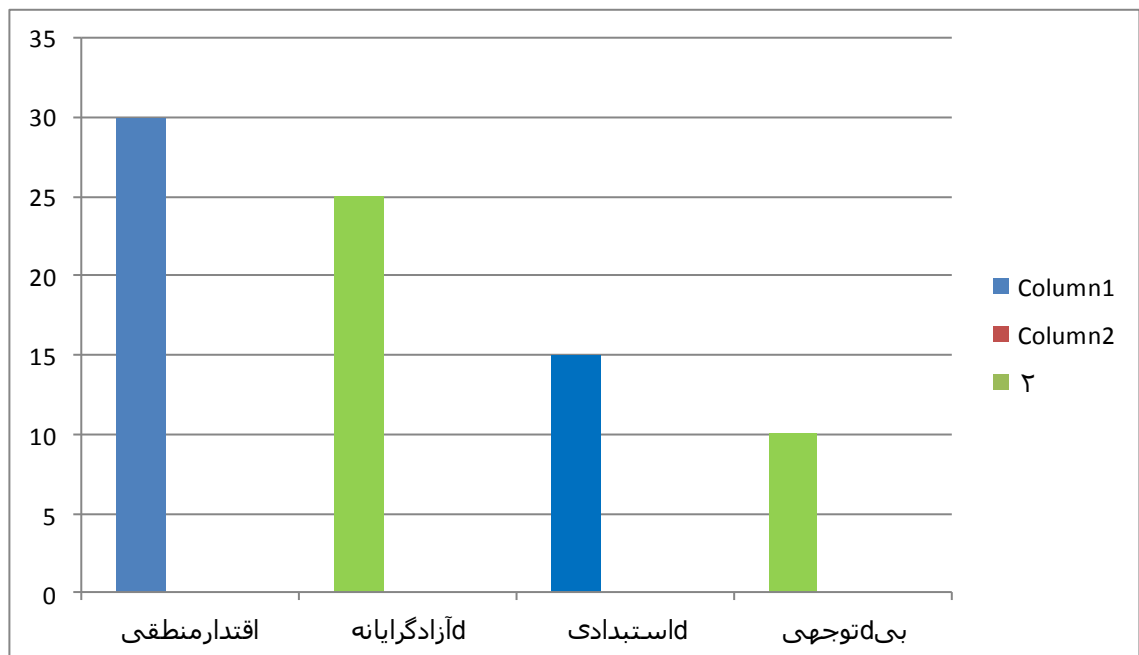
پژوهش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون است. در بخش توصیفی از میانگین، میانه، انحراف معیار، دامنه و... استفاده شده است و در بخش توصیف و تحلیل داده به تفکیک هر فرضیه از آزمون T استفاده شده است.

۳-۱- آمار توصیفی

جدو ۱ آمار توصیفی فراوانی روش های فرزند پروری در خانواده های تحت نمونه

		درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی نسبی	فراوانی	روش فرزند پروری
	اقتدار منطقی	۲۷,۲	۲۷,۲	۱۲۰	
	استبدادی	۴۹,۰	۲۱,۸	۱۵۰	
	آزادگرایانه	82.0	24.0	۲۵	
	بی توجهی	100.0	۱۷,۸	۱۰	
	مجموع		100.0	۳۶۱	

با توجه به جدول فوق کل افراد شرکت کننده در نمونه ۳۶۱ دانش آموزان زابل می باشند که از این تعداد ۱۸۰ نفر معادل ۲۷,۲ درصد دارای خانواده هایی با روش فرزند پروری اقتدار منطقی بوده اند که بیشترین فراوانی را داشته اند، پس از آن به ترتیب روش های آزادگرایانه و استبدادی و بی توجهی به ترتیب با فراوانی های 15,25 و ۱۰ نفر قرار داشته اند.

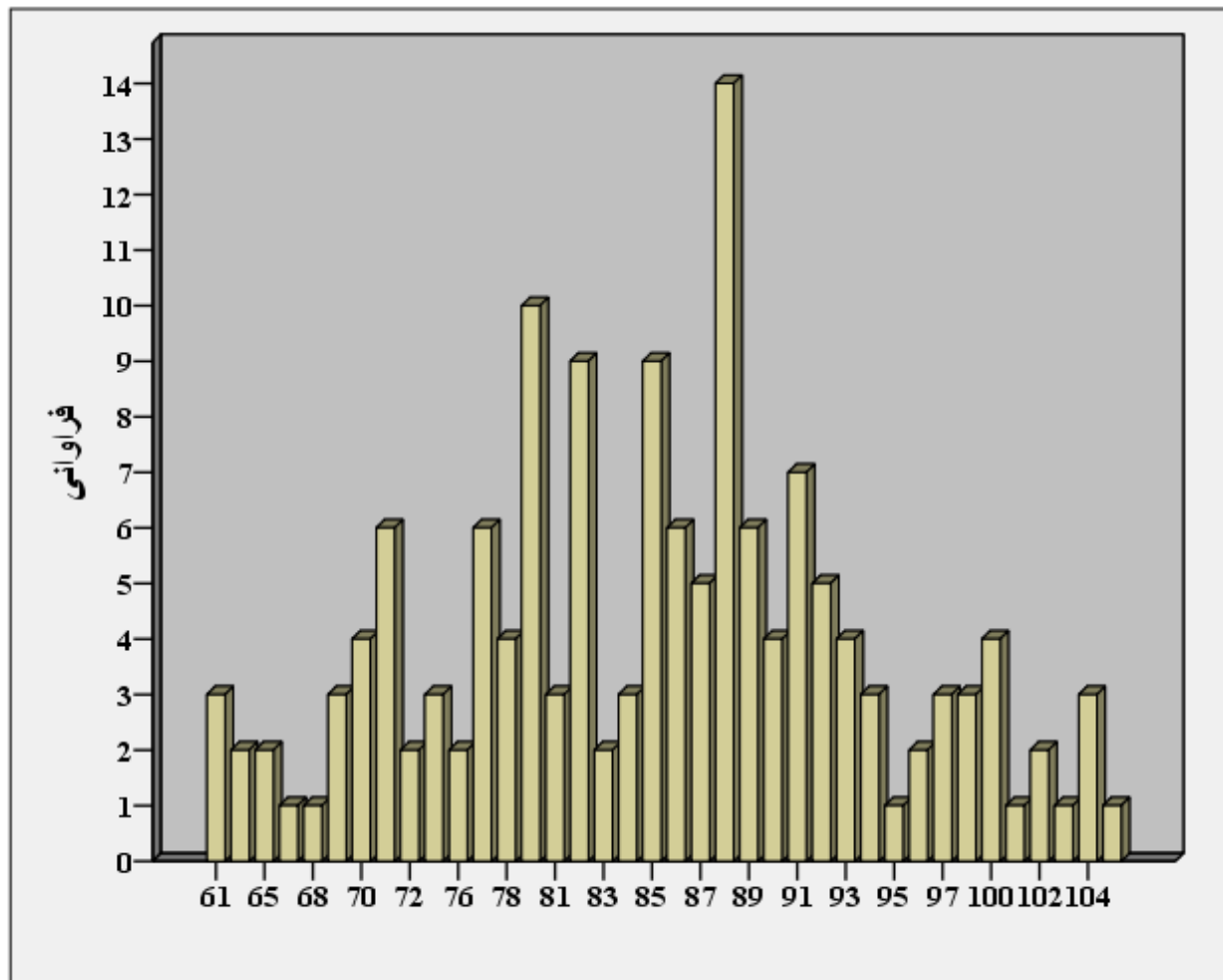

نمودار ۱ فراوانی روش های فرزند پروری در دانش آموزان زابل
جدول ۲ آمار توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل تحت نمونه

شاخص	دامنه	حداقل	حداکثر	میانگین	میانه	انحراف معیار
------	-------	-------	--------	---------	-------	--------------

۱۰,۰۱۳	۷۹,۲۰	۷۸,۳۲	۹۸	۵۹	۴۱	نمرات انگیزه پیشرفت
--------	-------	-------	----	----	----	---------------------

جدول فوق آماره های توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت کل دانش آموزان زابل تحت نمونه را نشان می دهد: کمترین و بیشترین نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل به ترتیب برابر با ۵۹ و ۹۸ می باشد که دامنه تغییرات آنها ۴۱ می باشد. میانگین و میانه نمرات انگیزه پیشرفت به ترتیب برابر با ۷۸,۳۲ و ۷۹,۲۰ با انحراف معیار ۱۰,۰۱۳ می باشد.

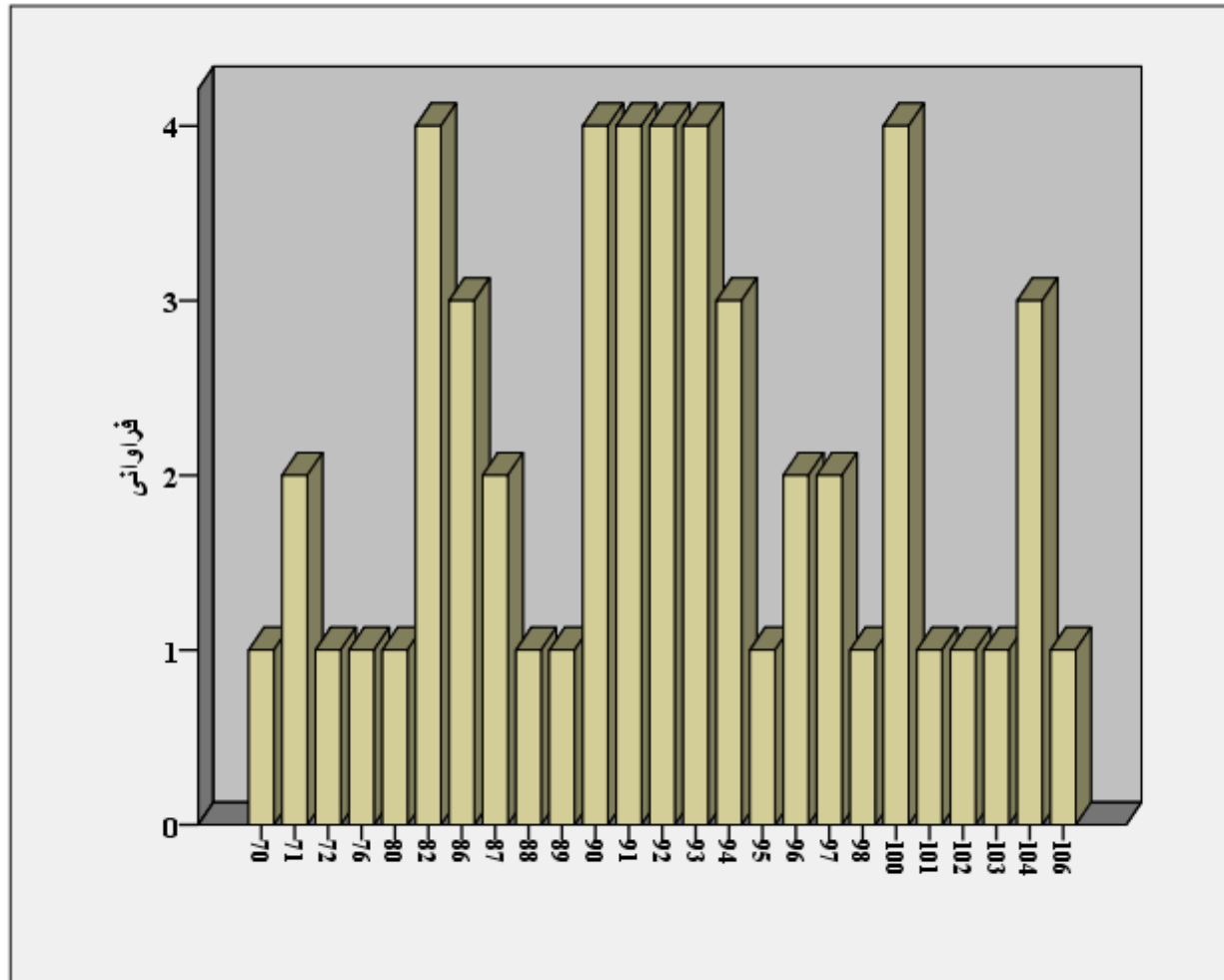

شکل ۱ فراوانی نمرات انگیزه پیشرفت در کل دانش آموزان زابل تحت نمونه
جدول آمار توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل با روش اقتدار منطقی

شاخص	دامنه	حداقل	حداکثر	میانگین	میانه	انحراف معیار
نمرات انگیزه پیشرفت	۳۰	۶۸	۹۲	۵۰,۸۹	۸۸,۰۰	۷,۴۵۶

جدول فوق آماره های توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل پرورش یافته با روش فرزند پروری اقتدار منطقی می باشد:

کمترین و بیشترین نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل به ترتیب برابر با ۶۸ و ۹۲ می باشد که دامنه تغییرات آنها ۳۰ می باشد، میانگین و میانه نمرات انگیزه پیشرفت به ترتیب برابر با ۸۹،۰۵ و ۸۸،۰۰ با انحراف معیار ۷،۴۵۶ می باشد.

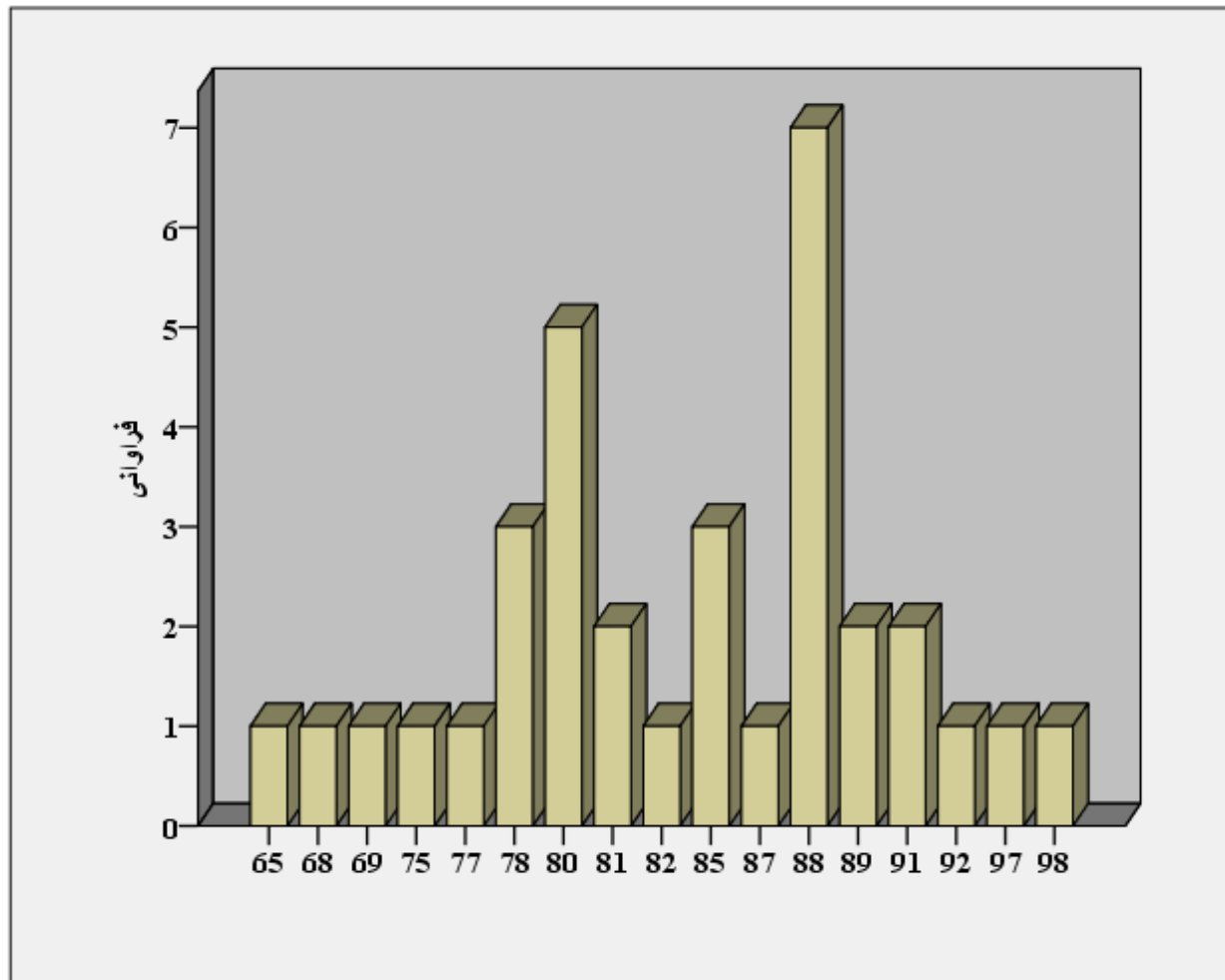

شکل ۳ فراوانی نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل در خانواده هایی با روش فرزندپروری اقتدارمنطقی

جدول ۴ آمار توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل با روش استبدادی

شاخص	دامنه	حداقل	حداکثر	میانگین	میانه	انحراف معیار
نمرات انگیزه پیشرفت	۲۵	۶۳	۸۷	44.۱8	۸۲،۰۰	۷،۳۲۸

جدول فوق آماره های توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل پرورش یافته با روش فرزند پروری استبدادی می باشد: کمترین و بیشترین نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل به ترتیب برابر با ۶۳ و ۸۷ می باشد که دامنه تغییرات آنها ۲۸ می باشد، میانگین و میانه نمرات انگیزه پیشرفت به ترتیب برابر با ۸۱،۴۴ و ۸۲،۰۰ با انحراف معیار ۷،۳۲۸ می باشد.

شکل ۴ فراوانی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل خانواده هایی با روش فرزندپروری استبدادی

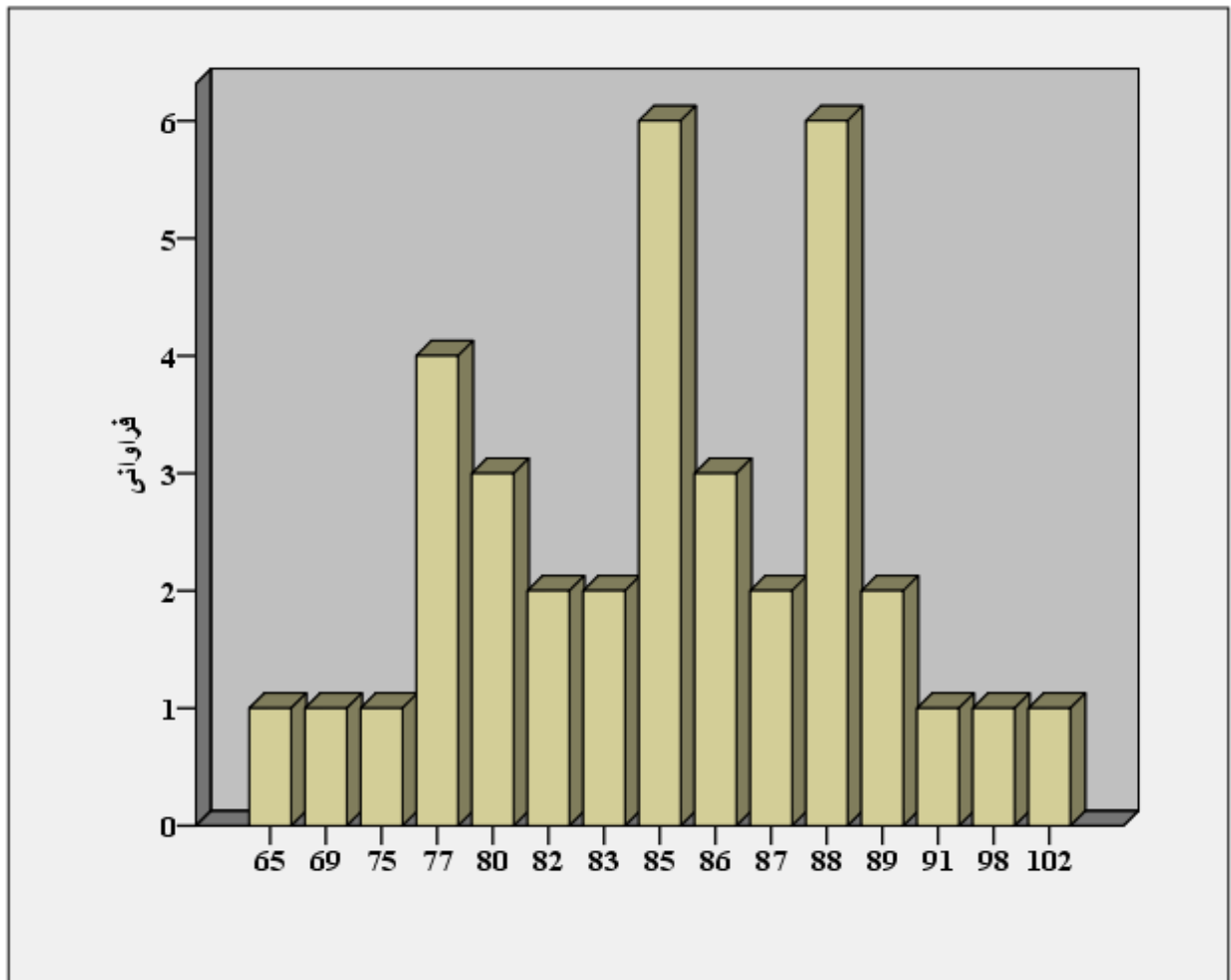
جدول ۵ آمار توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل با روش آزادی گرایانه

شاخص	دامنه	حداقل	حداکثر	میانگین	میانه	انحراف معیار
نمرات انگیزه پیشرفت	۳۵	۶۱	۹۸	۸۳,۰۸	۸۲,۰۰	۵,۲۴۷

جدول فوق آماره های توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل پرورش یافته با روش فرزند پروری آزادی گرایانه می باشد:

کمترین و بیشترین نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل تحت نمونه به ترتیب برابر با ۶۱ و ۹۸ می باشد که دامنه تغییرات آنها ۳۵ می باشد، میانگین و میانه نمرات انگیزه پیشرفت به ترتیب برابر با ۸۳,۰۸ و ۸۲,۰۰ با انحراف معیار ۵,۲۴۷ می باشد.

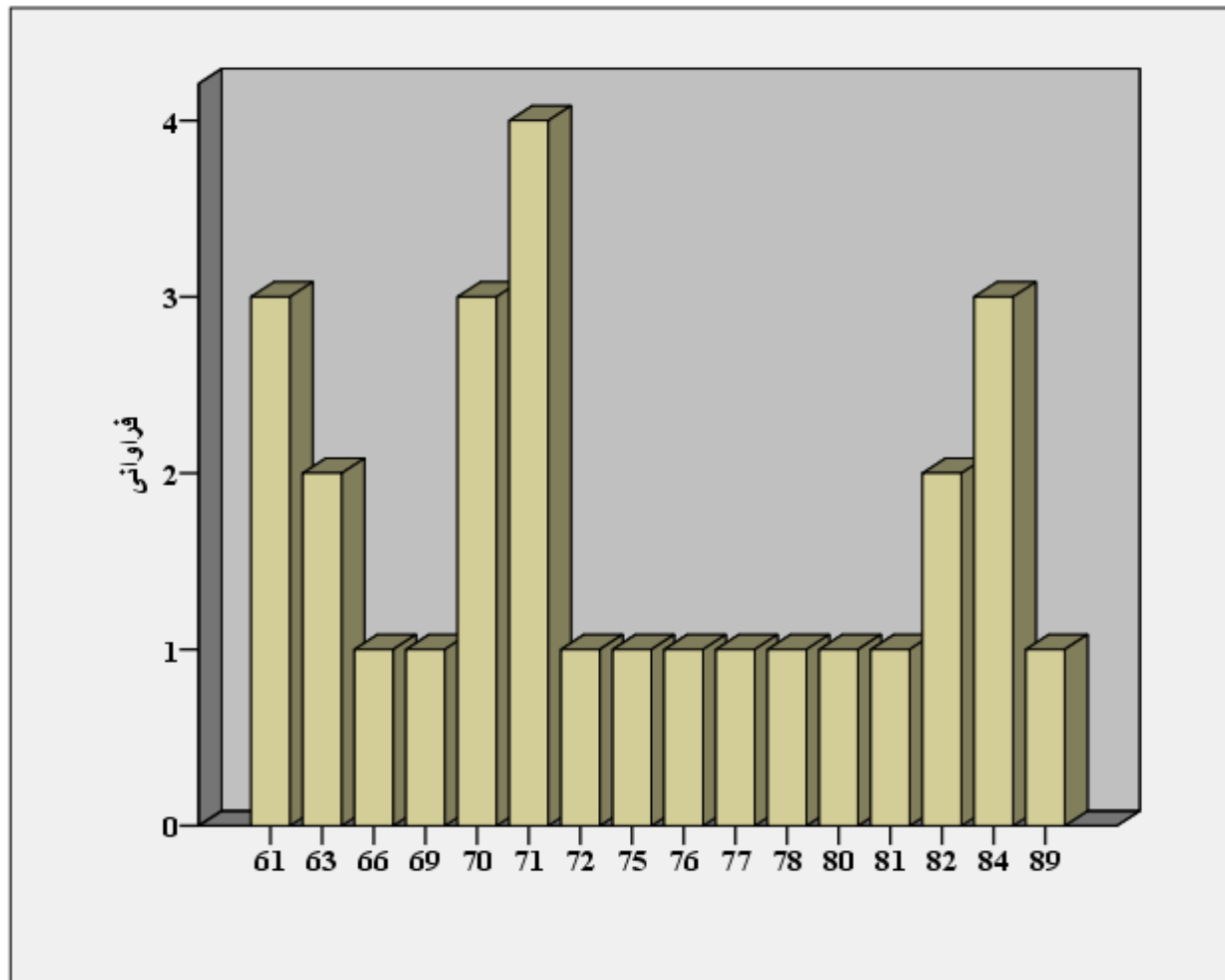

شکل ۵ فراوانی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل با خانواده با روش فرزندپروری آزادگرایانه

جدول ۶ آمار توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل با روش بی توجهی

شاخص	دامنه	حداقل	حداکثر	میانگین	میانه	انحراف معیار
نمرات انگیزه پیشرفت	۲۴	۵۴	۷۲	۶۸,۱۲	۶۹,۰۰	۷,۰۷۴

جدول فوق آماره های توصیفی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل پرورش یافته با روش فرزند پروری بی توجهی می باشد: کمترین و بیشترین نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل به ترتیب برابر با ۵۴ و ۷۲ می باشد که دامنه تغییرات آنها ۲۴ می باشد، میانگین و میانه نمرات انگیزه پیشرفت به ترتیب برابر با ۶۸,۱۲ و ۶۹,۰۰ با انحراف معیار ۷,۰۷۴ می باشد.

شکل ۴ فراوانی نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان خانواده هایی با روش فرزندپروری بی توجهی برسی رابطه بین انگیزه پیشرفت و روش های فرزند پروری خانواده:

جدول ۷ مقایسه آمار توصیفی نمرات دانش آموزان زابل انگیزه پیشرفت به تفکیک روش های فرزندپروری

شاخص	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین
اقتدار منطقی	0۳	۶۹	۱۰۱	۹۲,۰۴
استبدادی	5۱	۶۰	۹۲	۸۱,۰۹
آزادی گرایانه	5۲	۶۱	۹۸	۸۳,۰۷
بی توجهی	۱۰	۵۴	۷۴	۷۱,۳۲
مجموع	۸۰	61	۱۰۱	۸۳,۵۲

جدول فوق رابطه بین روش های فرزند پروری و انگیزه پیشرفت دانش آموزان زابل تحت نمونه را نشان می دهد. در آن می دهد نشان می دهد که نتایج آن به صورت زیر می باشد. کمترین حداقل نمرات انگیزه پیشرفت مربوط به نمرات دانش آموزان زابل بوده که در خانواده هایی با روش فرزندپروری بی توجهی زندگی کرده اند (۵۴) همچنین بیشترین حداکثر انگیزه پیشرفت مربوط به نمرات دانش آموزان زابل بوده که در خانواده هایی با روش فرزندپروری اقتدار منطقی زندگی کرده اند (۶۹). در بین چهار روش فرزند پروری خانواده

هایی که دارای روش اقتدار منطقی بوده اند دارای فرزندان با بیشترین انگیزه پیشرفت بوده اند (با میانگین ۹۲،۰۴). در صورتی که خانواده های با روش فرزند پروری بی توجهی دارای فرزندان با کمترین میانگین انگیزه پیشرفت بوده اند (۷۱،۳۲).

۴- بحث و نتیجه گیری

خود کارآمدی، توان سازنده ای است که بدان وسیله، مهارتهای شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری انسان برای تحقق اهداف مختلف، به گونه ای اثربخش ساماندهی می شود. به نظر وی داشتن دانش، مهارتها و دستاوردهای قبلی افراد پیش بینی کننده های مناسبی برای عملکرد آینده افراد نیستند، بلکه باور انسان در باره تواناییهای خود در انجام آنها بر چگونگی عملکرد خویش مؤثر است. بین داشتن مهارتهای مختلف با توان ترکیب آنها به روشهای مناسب برای انجام وظایف در شرایط گوناگون، تفاوت آشکار وجود دارد. روشهای فرزندپروری والدین می تواند تاثیری بر دوراندیشی انگیزه پیشرفت تحصیلی و خوداثربخشی فرزندان داشته باشد. وقتی خانواده با روابط آموزشی صحیح، فرزند را به سمت خود جذب می کند، تاثیر نیروهای دیگر حتی در صورتی که مخالف با فرهنگ رایج خانواده باشند، به حداقل خواهد رسید، و در صورت موافقت نیز تشدید خواهد شد. در صورتیکه خانواده با روابط نا صحیح خود نقش دافعه را نسبت به فرزند داشته باشد، طبیعتاً، منابع دیگر که رابطه ای بهتر و آموزشی تر از خانواده ایجاد کنند، می توانند بر روی چگونگی شخصیت روانی، اجتماعی و فرهنگی فرزندان اثر بسزایی داشته باشند. از منظری دیگر، در صورتیکه رابطه خانواده، رابطه ای بر اساس دمکراسی و آزادی باشد، اولاً، فرزند بیشتر به سمت خانواده تمایل نشان خواهد داد، ثانیاً، جنبه اجتماعی شدن او بیشتر تقویت شده و وی نقش فعالتری را در جامعه ایفا می کند. در غیر اینصورت غالباً دیده شده که فرد منزوی بوده و با محیط اطراف خود منفعلانه بر خورد خواهد کرد.

۴-۱- فرضیات تحقیق

فرضیه ۱: روش های فرزندپروری والدین می تواند انگیزه پیشرفت تحصیلی خوداثربخشی دانش آموزان متوسطه زابل را دوراندیشی کند:

برای انجام این آزمون از روش آزمون t مستقل استفاده شده است .

جدول ۸ آمار استنباطی نتایج آزمون t مستقل در رابطه با تاثیر روش فرزندپروری بر انگیزه پیشرفت

روش فرزند پروری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	T	سطح معناداری
پیشرفت تحصیلی	۵۳	۹۲،۰۴	۷،۴۵۶	۸۳	۴،۰۲۷	۰۰۰،۰
خوداثربخشی	۵۱	۸۱،۰۹	۷،۳۲۸			

در جدول ۸ میانگین نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان پرورش یافته با روش فرزند پروری برابر با ۹۲،۰۴ و برای خوداثربخشی برابر با ۸۱،۰۹ می باشد که نشان می دهد دانش آموزان در خانواده هایی با روش فرزند پروری منطقی دارای انگیزه پیشرفت بالاتری نسبت به دانش آموزان در خانواده های استبدادی بوده اند.

همچنین آماره $T=4,027$ با درجه آزادی ۸۳ می باشد که دارای سطح معناداری ۰،۰۰۰ بوده است، در نتیجه فرض برابر بودن انگیزه پیشرفت در دانش آموزان با دو روش فرزند پروری در سطح اطمینان ۹۹ درصد رد می شود.

به عبارت دیگر با سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد می توان گفت که دانش آموزان در خانواده هایی با روش فرزندپروری اقتدار منطقی دارای انگیزه پیشرفت بالاتری نسبت به روش استبدادی بوده اند.

فرضیه ۲: بین انگیزه پیشرفت در دانش آموزان پرورش یافته با روش فرزندپروری استبدادی و آزادی گرایانه تفاوت معنا داری وجود دارد:

برای انجام این آزمون از روش آزمون t مستقل استفاده شده است.

جدول ۹ آمار استنباطی نتایج آزمون t مستقل در رابطه با تاثیر روش فرزندپروری بر انگیزه پیشرفت

روش فرزند پروری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	T	سطح معناداری
استبدادی	51	۸۱,۰۹	۷,۳۲۸	۶۶	-۰,۲۳۴	۰,۶۵۸
انگیزه پیشرفت	5۲	۸۳,۰۷	۵,۲۴۷			

در جدول ۹ میانگین نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان پرورش یافته با روش فرزند پروری استبدادی برابر با ۸۱,۰۹ و برای روش آزادی گرایانه برابر با ۸۳,۰۷ می باشد که نشان می دهد دانش آموزان در خانواده هایی با روش فرزند پروری آزادی گرایانه دارای انگیزه پیشرفت بالاتری نسبت به دانش آموزان در خانواده های استبدادی بوده اند، اما این اختلاف ناچیز می باشد. همچنین آماره $T = -0,234$ با درجه آزادی ۶۶ می باشد که دارای سطح معناداری ۰,۶۵۸ بوده است، در نتیجه فرض برابر بودن انگیزه پیشرفت در دانش آموزان با دو روش فرزند پروری در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد نمی شود. به عبارت دیگر با سطح اطمینان بالای ۹۵ درصد می توان گفت که دانش آموزان در خانواده هایی با روش فرزندپروری استبدادی و آزادی گرایانه دارای انگیزه پیشرفت برابری بوده اند.

فرضیه ۳: روش فرزندپروری و ابعاد آن انگیزه پیشرفت تحصیلی را دوراندیشی می کند:

برای انجام این آزمون از روش آزمون t مستقل استفاده شده است.

جدول ۱۰ آمار استنباطی نتایج آزمون t مستقل در رابطه با تاثیر روش فرزندپروری بر انگیزه پیشرفت

روش فرزند پروری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	T	سطح معناداری
آزادگرایانه	۵۲	۸۳,۰۷	۵,۲۴۷	۵۹	۵,۰۱۵	۰۰۰,۰
بی توجهی	۱۰	۷۱,۳۲	۷,۰۷۴			

در جدول ۱۰ میانگین نمرات انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل پرورش یافته با روش فرزند پروری بی توجهی برابر با ۷۱,۳۲ و برای روش آزادی گرایانه برابر با ۸۳,۰۷ می باشد که نشان می دهد دانش آموزان در خانواده هایی با روش فرزند پروری آزادی گرایانه دارای انگیزه پیشرفت بالاتری نسبت به دانش آموزان در خانواده های بی توجهی بوده اند. همچنین آماره $T = 5,015$ با درجه آزادی ۵۹ می باشد که دارای سطح معناداری ۰,۰۰۰ بوده است، در نتیجه فرض برابر بودن انگیزه پیشرفت در دانش آموزان زابل با دو روش فرزند پروری در سطح اطمینان ۹۹ درصد رد می شود. به عبارت دیگر با سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد می توان گفت که دانش آموزان زابل در خانواده هایی با روش فرزندپروری آزادی گرایانه دارای انگیزه پیشرفت بیشتری نسبت به دانش آموزان در خانواده هایی با روش بی توجهی بوده اند.

منابع

۱. اسبورن، الکس اس (۱۳۷۱) پرورش استعداد همگانی ابداع و خلاقیت. مترجم حسن قاسم زاده چاپ دوم، تهران - انتشارات نیلوفر
۲. اعزازی شهلا (۱۳۷۶). جامعه شناسی خانواده با تاکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر. انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
۳. اف.نلر، جورج، (۱۳۶۹)، هنر و علم خلاقیت، ترجمه دکتر سید علی اصغر مسدد، تهران انتشارات رشد.
۴. افروز، غلامعلی، (۱۳۶۵)، دانش آموزان تیزهوش و خلاق، روان شناسی و علوم تربیتی « پیوند » بهمن ۱۳۶۵ - شماره ۸۸.

۵. باقری، مسعود (۱۳۷۳) بررسی رابطه بین شیوه های فرزندپروری با انگیزه پیشرفت و رابطه متغیر اخیر با پیشرفت تحصیلی - کارشناسی ارشد - دانشگاه اهواز.
۶. براهنی، محمد نفی (۱۳۶۶) انگیزش و هیجان - تهران: انتشارات امیرکبیر.
۷. براهنی، محمد نفی، شاملو سعید، هاشمیان کیانوش، گاهان نیسان، کریمی یوسف، (۱۳۷۱) زمینه روانشناسی - تهران: انتشارات رشد.
۸. البرزی محبوبه، نقش باورهای فرزندپروری و نگرش مادران به تفکر خلاق بر خلاقیت کودکان، مطالعات زنان پاییز ۱۳۹۰؛ ۲۹ (پیاپی ۲۸): ۲۴-۷.
۹. برونو، فرانکو. (۱۳۷۰). فرهنگ توصیفی روانشناسی، ترجمه مهشید یاسائی و فرزانه طاهری، انتشارات طرح نو.
۱۰. تورنس، ای پال، (۱۳۸۷)، استعدادها و مهارت های خلاقیت، ترجمه حسن قاسم زاده، تهران: نشر دنیای نو.
۱۱. ثنائی باقر (۱۳۷۸). نقش « خانواده های اصلی» در ازدواج فرزندان. فصلنامه علمی-پژوهشی انجمن مشاوره ایران، بهار و تابستان ۱۳۷۸، جلد ۱، شماره ۲.
۱۲. حسینی نسب سید داوود، احمدیان فاطمه، روانبخش محمد حسین، (۱۳۸۷)، ررسی رابطه شیوه های فرزندپروری با خود کارآمدی و سلامت روانی دانش آموزان، مطالعات تربیتی و روانشناسی ۹ (۱): ۲۱-۳۷.
۱۳. حقیقی جمال، بهروزی ناصر، شکرکن حسین، مهربابی زاده هنرمند مهناز، (۱۳۸۲)، مقایسه ترکیبهای نه گانه هوش و خلاقیت از لحاظ ویژگیهای شخصیتی در دانش آموزان سال اول دبیرستانهای اهواز: مجله علوم تربیتی و روانشناسی بهار و تابستان ۱۳۸۲؛ ۱۰ (۱-۲): ۵۹-۸۲.
۱۴. دلاور، علی (۱۳۷۱). **روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی**،، تهران: دانشگاه پیام نور.
۱۵. رمزدن پال (۱۹۹۷). یادگیری رهبری در آموزش عالی. (ترجمه عبدالرحیم نوه ابراهیم و همکاران). دامغان: دانشگاه علوم پایه دامغان و مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۳۸۰
۱۶. ساعتچی، محمود (۱۳۶۹) اصول روانشناسی - تهران: نشر بهمن.
۱۷. شوستر، اورت. (۱۳۶۷). روانشناسی انسان سلطه جو، ترجمه غلامعلی سرمد و قاسم قاضی، نشر سپر،
۱۸. علیپور، بیژن و شمیس، علی (۱۳۷۶) پرورش خلاقیت. تهران - ناشر: دکلمه گران.
۱۹. کلاین برگ اتو (۱۳۷۲). روانشناسی اجتماعی. جلد دوم. ترجمه: علی محمد کاردان. تهران نشر اندیشه.
۲۰. مهربابی زاده هنرمند، مهناز؛ نجاریان، بهمن و بحرینی، شهناز (۱۳۷۹)، رابطه شیوههای فرزندپروری با سلامت روانی و هماهنگی مولفه‌های خود پنداشت. مجله روان شناسی، ۱۳.
21. Bandura, Albert. (2012) Self-efficacy: the exercise of control. New York: W. H. Freeman
22. Berger Peter, et Luckman, Thomas, (2006), La construction sociale de la réalité, Meridien Klinseick
23. Claire M. Harta, Reece D. Bush-Evans, Erica G. Hepper, Hannah M. Hickman, The children of narcissus: Insights into narcissists' parenting styles, Elsevier Personality and Individual Differences Volume 117, 15 October 2017, Pages 249-254
24. Farzad, Mehdi, et Jorge de la Barre, (1990), L'interactionisme dans la salle de classe, jalons pour le travail de terrain en milieu scolaire. In: Pratique de formation, No 20, décembre, pp.93-104.
25. Giffo-Levasseur, Anne-Marie, (1995), Confrontation des familles et des institutions éducatives: une enquet dans une cité HLM. In: Ethnologie.
26. Lefebvre, Henri, (1989), La somme et le reste, Paris, Meridien Klincksiek
27. Locke, E.A., & Latham, G.p. (1990). A Theory of Goal Setting and Task performance. Englwood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.
28. Spreitzer, Gretchen M, (1995) "Psychological Empowerment in the workplace: dimensions, Measurement and validation". The Academy of Management Journal. v38n5. pp1442-1465

29. Spreitzer, Gretchen. M & Aneil mishra,(1997) "survivor Responses to Downsizing: the mitigating Effects of trust and Empowerment" Southern California studies center
- 30.